

Sokszor felhozzák hidegségét, de fényes sikerei mégis azt bizonyítják, hogy őszinte és mély átérzésre is képes volt. Amit külsőségekben megtagadott tőle a természet, azt gondos számítással igyekezett pótolni. Plasztikusan szép termetű, de csak közép nagyságú volt; ezt a hiányt hősi szerepeiben szoborszerű tartással s méltóságos járással igyekezett feledtetni. Megjelenésének előkelőségét nagyon elősegítették szabályos arcvonásai, sастekintetű, acélszürke szemei s egész gyönyörű, hódító intelligenciát sugárzó, caesari feje. Hajlékony, tenorszerű hangja se volt eléggé erős szerepeire; ezt a fogyatkozását is gondos beosztással, a hangsúly eltolásaival igyekezett pótolni, ezért tűnt fel sokszor szavalata éneklés formának, hangsúlyozása idegenszerűnek. Sokszor kelleténél jobban halkította a szót, szemével és arcjátékával pótolva a hangot s virtuóz módra aknázza ki a suttogóhang hatását.

Sokoldalú művésztelenség volt; Petőfi azzal jellemzi, hogy társai csak egyes hangszerek, ő maga pedig egész zenekar. Játszott szerelmes, bonvivant, sőt komikus szerepeket is, nagy sikerei voltak cselszövő és raisonneur alakításainak, de leginkább szívéhez nőtt s legdicőségesebb szerepei a nagy tragédiáknak, különösen Shakespeare-nek színészi ábrázolás útján való népszerűsítése körül neki van a legnagyobb érdeme hazánkban. Joggal nevezte el Greguss Ágost »Magyarország Garrickjé«-nek.

Az ő színészi eszménye az, akiben leleményes képzelet és fogékony érzés számító, nagy intelligenciával társul. Csak ez képes annak megvalósítására, amit ő »a színpadi előadás non plus ultrájá«-nak tekint: a tökéletes egység létesítésére. Ezt pedig az ábrázolt jellem egységes felfogásában s ennek megfelelő eszközökkel és módon látja. Vezérelve az volt, hogy a színész érzésével és képzeletével teremt ugyan, mégis egész játékát az értelem kormányozza. Az ő játékában csakugyan tehetség és tanulmány nemes összhanggal egyesült. Ő volt a legintelligensebb s egyzersmind a legtanultabb színészünk. Leghíresebb shakespeare-i alakításai Hamlet, Othello és Lear voltak, melyekről tanulságos elméleti fejtegetéseket is bocsátott közre. Kortársai egyébként Coriolanust

tartották legjobb shakespearei szerepének. Petőfi nagy elragadtatással írt III. Richárdjáról, de viszont mások erős kifogásokkal illették ez ábrázolását. Híres magyar szerepei közül mindössze kettőről van valamennyire elképzelhető leírásunk: Brankovics Györgyről s Bánk bánról. Szerepeinek sokaságából kiemelkedtek még: Macbeth, Antonius, Julius Caesar, IV. Henrik, Kean, Garrick, Moor Ferenc, XII. Károly, Bolinbroke, Péter cár, Gritti, Petur bán, Mátyás király, Juranics, stb. Híres komikai szerepe volt Krumm Éliás, Kotzebuenak *Legjobb az egyenes út* című darabjában.

E-nél áhítatosabb odaadással senki sem élt művészetének. Ennek szentelte életét s távoltartva magát a színházi élet kicsinyes marakodásaitól és áskálódásaitól, folyton tanult, dolgozott és játszott. Pályája nemcsak méltó büszkesége, hanem vonzó példaképe is a magyar színészetnek. Születésének százados évfordulóját, főként az Országos Színészegyesület buzgolkodására, 1908-ban ünnepelték s emléktáblával jelölték meg szülőházát. Leghatóbb életrajza, mely a korabeli színészeti viszonyokat is részletesen ismerteti, Rakodczay Pál két kötetes könyve: *Egressy Gábor és kora*. 1911. Művészetének beható elemzését nyújtja Kéky Lajos tanulmánya: *A nagy magyar jellemszínész-triász*. Uj Magyar Szemle, II. évf. (1921.), III. k. 88—104. l.

E. bensőséges, szép családi életet élt. Felesége Szentpétery Zsuzsika (1816—1888.), Sz. Zsigmond húga, híres szépségű asszony, jó feleség és dolgozó családanya volt. Gyermekük: Ákos (1830—1914.), a Nemzeti Színház tagja, Etelke (1834—1909.), Teleky Károly festőművész felesége és Árpád (1836—1869.), előbb katonatiszt, később színész.

(Kéky Lajos.)

Egressy Gáborné, Szentpétery Zsuzsika, színésznő, sz. 1816-ban, Gyűrén (Szabolcs m.), megh. 1888. ápr. 13-án, Budapestén. Atyja Szentpétery Zsigmond (L. o.) híres jellemszínész volt és ő is a színészhöz került és járta a híres úttörők rögzös útját. A 40-es években a Nemzeti Színházhoz jutott, ahol apróbb szerepeket játszott.